

Opetusministerio

Undervisningsministeriet

Monikanavajakelua selvittävän työryhmän raportti

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:18

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar

Monikanavajakelua selvittävän työryhmän raportti

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:18

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / Kultur-, idrotts-, och ungdomspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

ISBN 978-952-485-541-9 (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2008:18

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
9.6.2008

Tekijät		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
Monikanavajakelua selvittävä työryhmä Puheenjohtaja: Sakari Aalto, Roschier Asianajotoimisto Sihteeri: Jorma Waldén, opetusministeriö		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispyvm 21.2.2008	Dnro 19/040/2008
Julkaisun nimi Monikanavajakelua selvittävän työryhmän raportti			
Julkaisun osat Muistio			
Tiivistelmä Työryhmän tehtävänä oli 13.11.2007 tehdyn hallitusryhmien välisen sopimuksen mukaisesti selvittää, miten tekijänoikeuslakia tulisi muuttaa niin, että osapuolilla on nykyistä paremmat mahdollisuudet sopia saman lähetyksen samanaikaisesta jakelusta samalle maantieteelliselle alueelle eri jakelukanavissa (ns. monikanavajakelu) tavalla, jossa tekijänoikeudet arvoketjussa varmistetaan. Tekniikan kehityksen myötä on syntynyt monia uusia jakeluteitä radio- ja televisio-ohjelmien välittämiseksi yleisölle. Uusien jakeluteiden syntymisen seurauksena esille ovat nousseet erityisesti tekijänoikeuksista sopiminen koskien saman televisio- ja radiolähetyksen samanaikaista samalle maantieteelliselle alueelle useampaa jakelutietä käyttäen tapahtuvaa lähettämistä (ns. monikanavajakelu). Työryhmä on selvittänyt sopimiseen liittyviä kysymyksiä ja mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja. Työryhmän loppuraportti on ratkaisuvaihtoehtojen ja niihin välittömästi liittyvien perustelujen osalta erimielinen. Työryhmässä oikeudenhaltijoita ja oikeuksien käyttäjiä edustaneet tahot ovat molemmat esittäneet raportissa käsityksensä tekijänoikeuslain muuttamiseen liittyvästä tarpeesta ja muutosten sisällöstä. Oikeuksien käyttäjien käsityksen mukaan tekijänoikeuslakiin pitäisi sisällyttää säännöksiä monikanavajakelua koskevien sopimusten sisällöstä. Esiitettyjen säännösten tarkoituksena on säännellä, missä laajuudessa oikeuksien luovutukset kattavat monikanavajakeluun liittyvät oikeudet. Oikeudenhaltijoiden käsityksen mukaan tekijänoikeuslakia ei ole tarvetta muuttaa vaan nykyinen järjestelmä mahdollistaa monikanavajakeluun liittyvistä oikeuksista sopimisen. Oikeudenhaltijat esittävät, että tiettyjä yksittäiskysymyksiä voidaan tarvittaessa erikseen selvittää.			
Avainsanat tekijänoikeus, televisio, radio, monikanavajakelu			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:18		ISSN 1458-8102	ISBN 978-952-485-541-9 (PDF)
Kokonaissivumäärä 24	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja -		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
9.6.2008

Författare Arbetsgrupp som utrett parallellsändning Ordförande: Sakari Aalto, Roschier Advokatbyrå Sekreterare: Jorma Waldén, undervisningsministeriet	Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
	Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
	Datum för tillsättande av 21.2.2008	Dnro 19/040/2008
Publikation Rapport av en arbetsgrupp som utrett parallellsändning (Monikanavajakelua selvittävän työryhmän raportti)		
Publikationens delar Promemoria		
Sammandrag <p>Arbetsgruppens uppgift var att i enlighet med det avtal som regeringsgrupperna ingick 13.11.2007 utreda hur upphovsrättslagen bör ändras så att parterna har bättre möjligheter än nu att avtala om samtidig distribution av samma sändning i olika distributionskanaler inom ett och samma geografiska område (parallellsändning) på ett sätt som gör att upphovsrätten i värdekedjan säkerställs.</p> <p>Den tekniska utvecklingen har gett upphov till många nya distributionsvägar för att överföra radio- och televisionsprogram till allmänheten. En fråga som särskilt lyfts fram till följd av de nya distributionsvägarna är hur man ska avtala om upphovsrätten när det gäller samtidig sändning av samma radio- och televisionssändning via olika distributionskanaler inom ett och samma geografiska område. Arbetsgruppen har utrett avtalsfrågor och klarlagt eventuella alternativa lösningar.</p> <p>I sin slutrapport är arbetsgruppen oenig i fråga om de alternativa lösningarna och de motiveringar som direkt anknyter till dem. De instanser som företrätt rättsinnehavarna och de som företrätt rättsanvändarna i arbetsgruppen ger båda i rapporten sin syn på vilka ändringar som behövs i upphovsrättslagen och vad de ska innehålla.</p> <p>Enligt rättsanvändarnas uppfattning borde det i upphovsrättslagen tas in bestämmelser om vad avtal som gäller parallellsändning ska innehålla. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att reglera i vilken utsträckning överlåtelse av rättigheter täcker rättigheter som gäller parallellsändning.</p>		
Nyckelord upphovsrätt, television, radio, parallellsändning		
Övriga uppgifter		
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2008:18		ISSN 1458-8102
		ISBN 978-952-485-541-9 (PDF)
Sidoantal 24	Språk finska	Pris
		Sekretessgrad offentlig
Distribution -		Förlag Undervisningsministeriet

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 21. päivänä helmikuuta 2008 työryhmän 13. marraskuuta 2007 tehdyn hallitusryhmien välisen sopimuksen mukaisesti selvittämään mahdollisuuksia helpottaa monikanavajakelua koskevaa sopimista tekijänoikeuslakiin tehtävien muutosten kautta. Työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten tekijänoikeuslakia tulisi muuttaa niin, että osapuolilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet sopia saman lähetyksen samanaikaisesta jakelusta samalle maantieteelliselle alueelle eri jakelukanavissa (ns. monikanavajakelu) tavalla, jossa tekijänoikeudet arvoketjussa varmistetaan.

Työryhmän kokoonpanossa olivat edustettuna laajasti kotimaiset monikanavajakelua koskevista oikeuksista käytännössä sopivat tahot sekä oikeudenhaltija että oikeuksien käyttäjäpuolelta. Lisäksi työryhmään nimettiin ministeriöiden asiantuntijajäseniä niistä ministeriöistä, joita asia suoraan koskee. Työryhmän kokoonpano käy ilmi työryhmän lopputaloustieteen raportista.

Monikanavajakelusta tehtävissä tekijänoikeuksia koskevissa sopimuksissa osapuolina ovat oikeuksien haltijat ja oikeuksien käyttäjät, joista työryhmän työn kannalta radio- ja televisioyhtiöt ovat keskeisimpiä. Suojatun sisällön loppukäyttäjät eli radio- ja televisiolähetysten katselijat ja kuuntelijat eivät olleet työryhmässä edustettuina.

Työryhmä on kokoontunut viisi kertaa selvittämään toimeksiantonsa piiriin kuuluvia kysymyksiä ja keskustelemaan mahdollisista ratkaisuista. Lisäksi osapuolten kantoja on selvitetty puheenjohtajan kysymysten perusteella kirjallisesti.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittavasti raporttinsa opetusministeriölle.

Helsingissä 9. kesäkuuta 2008

Sakari Aalto

Arto Alaspää	Eeva Hakoranta
Olli-Pekka Heinonen	Pia Huhdanmäki
Lauri Kaira	Satu Kangas
Martti Kivistö	Marianne Leskinen
Jorma Miettinen	Kirsi Niittyinperä
Pekka Pesari	Tarja Rautio
Leena Ryytänen	Lasse Saarinen
Raimo Söder	Arto Tamminen
Mikko Huuskonen	Jussi Mäkinen
Pekka Pulkkinen	Jorma Waldén

Sisältö

	<u>Opetusministeriölle</u>	<u>5</u>
1	<u>Työryhmän asettaminen, tehtävänanto ja kokoonpano</u>	<u>8</u>
2	<u>Nykytila Suomessa</u>	<u>10</u>
	2.1 Lainsäädäntö	10
	2.2 Keskeiset haasteet lainsäädännössä ja sopimuskäytännössä	11
	2.3 Monikanavajakelu kansainvälisellä tasolla	12
3	<u>Työryhmässä esillä olleet ratkaisuvaihtoehdot</u>	<u>13</u>
	3.1 Nykyinen järjestelmä säilyy ennallaan	14
	3.2 Sopimustoimintaa helpottavien määritelmien lisääminen lakiin	16
	3.3 Olettamasäännös	16
	3.4 Pakottavat tulkintasäännökset	18
	3.5 Hintasääntely	20
	3.6 Sopimuslisenssisäännös	20
4	<u>Työryhmän jäsenten ehdotukset</u>	<u>22</u>

1 Työryhmän asettaminen, tehtävänanto ja kokoonpano

Opetusministeri asetti 21.2.2008 työryhmän selvittämään mahdollisuuksia helpottaa monikanavajakelua koskevaa sopimista tekijänoikeuslakiin tehtävien muutosten kautta. Työryhmän tulee antaa selvityksensä 31.5.2008 mennessä.

Työryhmän tehtävänä on 13.11.2007 tehdyn hallitusryhmien välisen sopimuksen mukaisesti selvittää, miten tekijänoikeuslakia tulisi muuttaa niin, että osapuolilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet sopia saman lähetyksen samanaikaisesta jakelusta samalle maantieteelliselle alueelle eri jakelukanavissa (ns. monikanavajakelu) tavalla, jossa tekijänoikeudet arvoketjussa varmistetaan. Tiedossa olevista jakelutavoista toimeksiannon piiriin kuuluvat esimerkiksi televisio- ja radiolähetyksen lähettäminen internetin välityksellä (esim. IPTV), televisiolähetyksen lähettäminen liikkuvaan vastaanottoon (DVB-H ja muut mobiilitelevision muodot) ja kaapelitelevision. On-demand-jakelu, jossa sisältö on saatavilla käyttäjän valitsemana aikana, on jätetty työryhmän selvityksen ulkopuolelle. Lisäksi toimeksiannon ulkopuolella ovat kanavalla tapahtuvat uudet lähetykset. Esimerkiksi mobiilitelevision osalta toimeksiannon piiriin kuuluvat nykyisin DVB-T-teknologialla (maanjääläinen digitaalinen televisiolähetys) lähetettävien lähetysten lähettäminen myös mobiilitelevisionverkossa. Sen sijaan toimeksiannon piiriin ei kuulu esimerkiksi DVB-T-teknologialla lähetetyn sisällön lähettäminen uudelleen järjestettynä tai eri aikaan DVB-T-lähetyksen kanssa mobiilitelevisionverkossa eikä lähetyksen edelleen lähettäminen.

Selvitysryhmän puheenjohtajana on toiminut asianajaja Sakari Aalto (Roschier Asianajotoimisto). Selvitysryhmän jäseninä ovat olleet:

Oikeudenhaltijoita edustavat jäsenet:

Arto Alaspää, toiminnanjohtaja,
Suomen Ääni- ja kuvataallennetuottajat
ÄKT ry
Lauri Kaira, apulaisjohtaja,
Gramex ry

Oikeuksien käyttäjiä edustavat jäsenet:

Eeva Hakoranta, johtaja,
IPR Legal, Nokia Oyj
Olli-Pekka Heinonen,
ohjelmistoaluejohtaja, Yleisradio

Martti Kivistö, johtaja,
Teosto ry
Marianne Leskinen, työehtoasiamies,
varatuomari, Suomen Journalistiliitto ry
Kirsi Niittyinperä, toiminnanjohtaja,
Tuotos ry
Lasse Saarinen, elokuvatuottaja,
Kinotar Oy
Raimo Söder, toiminnanjohtaja,
Teatteri- ja mediatyöntekijät ry
Arto Tamminen, johtaja,
Kopioisto ry

Pia Huhdanmäki, hallintojohtaja,
SWelcom Oy
Satu Kangas, johtaja
Viestinnän Keskusliitto ry
Jorma Miettinen, johtaja,
Suomen Televisioiden Liitto,
Pekka Pesari, kehityspäällikkö,
TeliaSonera Finland Oyj
Tarja Rautio, palvelupäällikkö,
Digita Oy
Leena Ryytänen, toimitusjohtaja,
SBS Finland Oy

Ministeriöiden asiantuntijoina ovat olleet neuvotteleva virkamies Jussi Mäkinen (liikenne- ja viestintäministeriö; sijaisena viestintäneuvos Ismo Kosonen), lainsäädäntöneuvos Pekka Pulkkinen (oikeusministeriö), neuvotteleva virkamies Mikko Huuskonen (työ- ja elinkeinoministeriö) ja hallitusneuvos Jorma Waldén (opetusministeriö, työryhmän sihteeri).

2 Nykytila Suomessa

Tekniikan kehityksen myötä on syntynyt monia uusia jakeluteitä radio- ja televisio-ohjelmien välittämiseksi yleisölle. Perinteisen kiinteään vastaanottoon tapahtuvan ilmalähetyksen ja kaapelivälityksen lisäksi ohjelmia voidaan välittää myös liikkuvaan, mobiiliin vastaanottoon sekä jaella esimerkiksi internetin kautta tietokoneella katsottavaksi.

Uusien jakeluteiden syntymisen seurauksena esille ovat nousseet erityisesti televisio-ohjelmien lähetysoikeuksien hankintaan liittyvät kysymykset. Missä määrin uudet jakelutiet vaikuttavat television katseluun ja katsojamääriin? Miten tekniikan kehitys ja uudet jakelutiet vaikuttavat esitysoikeuksien sopimuskäytäntöihin? Työryhmä on selvittänyt näitä kysymyksiä ja pyrkinyt hakemaan ratkaisuja, jotka saisivat eri toimijoiden tuen.

2.1 Lainsäädäntö

Oikeuksista sopiminen. Tekijänoikeuslaki mahdollistaa sopimisen teosten välittämisestä ja korvauksesta eri jakeluteitä ja teknologioita hyväksi käyttäen. Laki ei sisällä erityisiä säännöksiä saman lähetyksen samanaikaisesta lähettämisestä samalle maantieteelliselle alueelle eikä tällaisesta lähettämisestä maksettavasta korvauksesta. Kysymys, kattaako lähettämistä koskeva oikeuksien luovutus yhden vai useampia jakelukanavia, on osapuolten ratkaistavissa ja jos osapuolten sopimus on epäselvä, ratkeaa se sopimusten tulkintaa koskevien sääntöjen mukaan.

Teokset. Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijällä on yksinoikeus määrätä teoksen saattamisesta yleisön saataviin. Teos saatetaan yleisön saataviin mm. välittämällä se yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös teoksen välittäminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana (tilauspohjainen välittäminen). Työryhmä on lähtenyt siitä olettamuksesta, että työryhmän käsittelemät lähetystoiminnan muodot kuuluvat tekijän yksinoikeuden piiriin, eikä työryhmä näin ollen käsittele sitä, onko mahdollisesti lähetysmuotoja, jotka eivät kuuluisi tekijän yksinoikeuden piiriin.

Televisiolähetysten lähettäminen on joko alkuperäistä lähettämistä (tekijänoikeuslain 25f §), edelleen lähettämistä (25h §) tai uudelleen lähettämistä (25g §). Näiden pykälien

mukaiset sopimussisällönsäännökset mahdollistavat keskitetyn oikeuksien hankinnan sopimussisällönsijärjestöiksi hyväksytyiltä järjestöiltä.

Äänitallenteet. Esittävällä taiteilijalla ja äänitallenteen tuottajalla on oikeus äänitallenteen käyttämiseen radio- tai televisiolähetyksessä tai muussa välittämisessä yleisölle (tekijänoikeuslain 45 ja 46 §). Yksinoikeutta rajoittavat tekijänoikeuslain 47 §:n säännökset, joiden mukaan kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä saadaan käyttää ilman nimenomaista lupaa radio- ja televisiolähtetämisessä. Äänitteen käyttämisestä on suoritettava korvaus äänitteen tuottajalle ja esittävälle taiteilijalle. Mainitut säännökset kattavat alkuperäisen yleisölle välittämisen muulla tavalla kuin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada tallennettu esitys tai aineisto saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana (tilauspohjainen välittäminen). Tekijänoikeuslain 45 §:n mukaan esittävällä taiteilijalla on lisäksi oikeus esityksensä suoraan välittämiseen.

Kuvatallenteet. Elokuvatuottajan ja muun kuvatallenteen tuottajan oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 46a §:ssä. Säännönmukaisesti elokuvatuottajat hallinnoivat myös heille siirtyneitä lain 2 §:n mukaisia tekijöiden ja 45 §:n mukaisia esittävien taiteilijoiden elokuvaan liittyviä yksinoikeuksia (2 §:n mukaisten oikeuksien osalta tekijänoikeuslain 39 §:ssä on oletettasäännös tekijöiden oikeuksien siirtymisestä). Esittävällä taiteilijalla on lisäksi oikeus korvaukseen kuvallisen musiikkitalenteen käyttämisestä tekijänoikeuslain 47 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

2.2 Keskeiset haasteet lainsäädännössä ja sopimuskäytännössä

Työryhmässä käydyt keskustelut eri toimijoiden ja osapuolten välillä osoittavat, että oikeuksista sopiminen on yksi keskeisimmistä monikanavajakeluun liittyvistä kysymyksistä. Oikeuksien luovutuksia koskevien neuvottelujen osapuolilla on erilainen käsitys siitä, missä määrin saman lähetyksen jakaminen useassa kanavassa kuuluu tai sen pitäisi kuulua nykyisten sopimusten piiriin. Lisäksi niillä on erilainen käsitys siitä, onko saman lähetyksen lähettäminen samanaikaisesti saman lähettäjäryityksen toimesta useammassa kanavassa sama vai eri tuote ja missä määrin lähettäminen useammassa kanavassa synnyttää lisäarvoa lähettäjäryitykselle.

Näitä peruslähtökohtia koskevien erimielisyyksien vuoksi osapuolilla on ollut vaikeuksia saavuttaa yhteisymmärrystä samanaikaista lähetystoimintaa useammassa kanavassa koskevasta sopimisesta sekä siitä maksettavista korvauksista tai tällaisen lähetystoiminnan korvausettomuudesta.

Periaatteessa lähetysten samanaikaista jakelua useammassa kanavassa koskevista oikeuksista voidaan sopia nykyisen järjestelmän puitteissa. Sopiminen on kuitenkin osoittautunut suhteellisen hitaaksi prosessiksi ja työryhmä on työssään pyrkinyt löytämään keinoja sopimustoimen edistämiseksi ottamatta kantaa periaatteellista erimielisyyttä aiheuttaviin kysymyksiin. Työryhmä ei selvittänyt eikä ottanut kantaa siihen, miten muut seikat – kuten markkinatilanne, tekniset välityskustannukset ja käytössä olevien mobiiliTV-laitteiden määrä – ovat vaikuttaneet monikanavajakelun etenemiseen Suomessa.

Oikeudenhaltijat toivat esiin, että monikanavajakelusta sopimiseen liittyy kansainvälisten konventioiden johdosta eräitä käytännöllisiä haasteita. Kansallisen radio- tai televisiolähetysten samanaikainen lähettäminen internetissä voi tavoittaa maailmanlaajuisen yleisön. Näin laajoja oikeuksia lähettäjäryitykset eivät kuitenkaan yleensä hanki. Lisäksi teoslajien suojat voivat vaihdella jakelutekniikasta riippuen. Merkittävä ohjelmälähde ovat Yhdysvalloissa tallennetut äänitteet, jotka ovat ns. Gramex-vapaita analogisissa lähetyksissä, mutta

Suomen ratifioidessa WIPO:n äänitesopimuksen, ne tulevat korvausten piiriin digitaalisissa lähetyksissä, kuten internet simulcastingissa.

Oikeudenhaltijat ovat työryhmässä korostaneet, että uudet digitaaliset mediat ovat niille sähköisen sisältökaupan syntyvää ydinmarkkinaa, johon liittyvän sopimuskäytännön tulisi antaa syntyä vapaasti. Markkinamekanismiin puuttuminen aiheuttaisi niiden mukaan markkinahäiriön. Oikeudenhaltijat muistuttavat, että internetin kautta tarjottava ”monikanavamusiikki” kilpailee välittömästi internetin maksullisten musiikkipalveluiden ja äänitteiden latauskaupan kanssa vaarantaen maksullisten musiikkipalveluiden ja äänitteiden latauskaupan käynnistymisen ja kehittymisen.

Käyttäjät totesivat, että televisio- ja radiolähetyksiä on Suomessa perinteisesti välitetty monikanavaisesti. Esimerkiksi maanpäällinen televisiosignaali on välitetty samanaikaisesti ja sisällöltään muuttamattomana analogisessa ja digitaalisessa (DVB-T) muodossa sekä kaapeli- (DVB-C) ja satelliittiverkossa (DVB-S).

Käyttäjien mukaan monikanavainen jakelu on ainoa tapa turvata, että kaikilla katsojilla ja kuulijoilla on tosiasiallinen mahdollisuus vastaanottaa maanpäällisiä televisio- ja radiolähetyksiä valitsemillaan päätelaitteilla. Monikanavajakelun toteuttaminen uusilla jakeluteilla on nyttemmin osoittautunut merkittäväksi haasteeksi, johon tulisi kiireellisesti löytää toimiva ratkaisumalli. Ongelman mittakaava moninkertaistuu tulevaisuudessa uusien jakeluteknologioiden kehittämisen myötä.

Voimassaoleva tekijänoikeuslaki ei käyttäjien mielestä tue tarkoituksenmukaista sopimista tekijän- ja lähioikeuksista monikanavaisessa jakeluympäristössä. Kun sopimuksia ei synny ja oikeustilassa on välittämiseen liittyvien oikeuksien tulkinnan osalta epäselvyyksiä, uusien jakeluteiden käyttöönotto hidastuu. Katsojan ja kuulijan näkökulmasta eri jakeluteissa samanaikaisesti ja muuttamattomana lähetettävä ohjelmisto muodostaa käytetyistä välitysteknisistä ratkaisuista riippumatta yhden tuotteen.

2.3 Monikanavajakelu kansainvälisellä tasolla

Työryhmän tiedossa ei ole, että työryhmän työn kohteena olevia kysymyksiä olisi käsitelty nimenomaisesti muissa maissa. Työryhmä ei ole myöskään erikseen arvioinut, aiheutuuko Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista tai Euroopan Yhteisön lainsäädännöstä velvoitteita, jotka sisällöllisesti vaikuttaisivat olennaisesti työryhmän työhön, eikä tällaisia velvoitteita ole työryhmässä esitelty.

3 Työryhmässä esillä olleet ratkaisuvaihtoehdot

Monikanavajakeluun liittyvät yhteiskunnalliset vaikutukset on otettava huomioon ratkaisuvaihtoehtoja punnittaessa. Ratkaisutoimien tulisi edistää luovuutta ja innovaatiota sekä tietoyhteiskunnan ja sen sisältömarkkinan kehitystä. Samalla kuluttajille tulisi mahdollistaa valinnanvapaus eri jakelukanavien välillä tilanteessa, jossa sama lähetys jaetaan samanaikaisesti samalle maantieteelliselle alueelle. Kuluttajien käytön monipuolistuminen ja tarjonnan laajentuminen samojen lähetysten jakamiseen eri lähetystekniikoita käyttäen yhdessä kullekin kanavalle räätälöityjen sisältöjen kanssa synnyttää hyvät edellytykset edistää luovuutta ja innovaatiota.

Työryhmässä on käsitelty seuraavia vaihtoehtoja monikanavajakelua koskevan sopimisen helpottamiseksi:

- 1 Nykyistä järjestelmää ei ole tarvetta muuttaa, vaan ratkaisua tulee hakea muista kuin lainsäädännöllisistä toimista.
- 2 Nykyistä tekijänoikeuslakia voitaisiin täydentää sopimustoimintaa helpottavilla määrittelyillä.
- 3 Oikeuksien luovutuksiin soveltuva oletettasäännös tai -säännökset mahdollisesti täydennettynä riitojen ratkaisua koskevalla säännöksellä.
- 4 Nykyiseen tekijänoikeuslakiin säädettäisiin pakottavia tulkintasäännöksiä. Esimerkiksi tiettyjen kriteerien täyttyessä oikeuksien luovutus sisältäisi aina luovutuksen myös muihin kanaviin.
- 5 Nykyistä tekijänoikeuslakia voitaisiin täydentää hintasääntelysäännöksillä, mikäli osapuolet eivät pysty sopimaan hinnoista. Hintasääntelysäännöksiä täydennykseksi tulisivat mahdollisesti riidanratkaisusäännökset (välimiesmenettely).
- 6 Nykyiseen tekijänoikeuslakiin lisättäisiin sopimuslisenssisäännös.
- 7 Itsenäinen tai edellisistä erillinen nopeutettu riidanratkaisumenettely.

Työryhmä on yksimielisesti ollut sitä mieltä, että mahdollisten lainsäädäntömuutosten tavoitteena tulee olla teknologianeutraalisuus tulevaisuuden teknologiakehitystä ajatellen. Tämän lisäksi työryhmä on ollut yksimielinen siitä, että työryhmän tavoitteena ei ole puuttua olemassa oleviin sopimuksiin. Nopeutettua riidanratkaisumenettelyä ei työryhmässä ehditty tuloksellisesti käsitellä.

Jäljempänä eri ratkaisuvaihtoehdot arvioidaan yksitellen. Kunkin ratkaisuvaihtoehdon osalta on arvioitu sen etuja ja haittoja.

3.1 Nykyinen järjestelmä säilyy ennallaan

Jäsenet olivat erimielisiä nykyisen järjestelmän säilyttämisen hyvistä ja huonoista puolista. Jäljempänä oikeudenhaltijoita ja käyttäjiä edustavien jäsenten näkemykset esitetään erikseen.

Oikeudenhaltijat:	Käyttäjät:
<p>Tekijänoikeuslaki perustuu sopimusvapauden periaatteelle. Se tarjoaa osapuolille vapaat kädet sopia monikanavajakelusta haluamallaan tavalla, joko yhdestä jakelutiestä kerrallaan tai kaikista yhdellä sopimuksella.</p> <p>Siten osapuolet voivat sopia mm. hinnoittelukriteerin (kiinteä hinta, liikevaihto ja/tai yleisöperusteinen hinta, joku muu hintamalli) sekä tarvittaessa arvioida, missä määrin eri jakelutiet kattavat päällekkäistä yleisöä ja missä määrin tuovat lisäyleisöä jne. Asetelma nojaa sopimusvapauteen, markkinatalouteen ja kilpailuviranomaisen valvontaan ja vastaa sitä, mikä vallitsee muissakin EU-maissa.</p> <p>Monikanavajakelusta (DVB-H, internetsi-mulcasting) on Suomessa jo laajoja sopimuksia, esimerkiksi Yleisradiolla, MTV3:lla, Nelosella, Teostolla ja Gramexilla. Lisäksi käynnissä on myös uusia sopimusneuvotteluja. Ne tahot, jotka ovat olleet valmiita neuvottelemaan sopimuksista, ovat sopimukseen päätyneet.</p>	<p>Työryhmä on asetettu selvittämään, miten tekijänoikeuslakia tulisi muuttaa niin, että osapuolilla on nykyistä paremmat mahdollisuudet sopia monikanavajakelusta eli saman lähetyksen samanaikaisesta jakelusta samalle maantieteelliselle alueelle eri jakelukanavissa.</p> <p>Toimeksianto edellyttää, että voimassa olevaa lainsäädäntöä kehitetään sopimusten tukemiseksi. Tämä on tarpeen, koska pitkään kestävät ja lopputulokseltaan täysin epävarmat jakelukanavakohtaiset neuvottelut yhdestä ja samasta ohjelmasisällöstä hidastavat kohtuuttomasti kuluttajien valinnanmahdollisuuksien lisääntymistä ohjelmien vastaanotossa.</p> <p>Lähetäjäyritysten kannalta ei myöskään ole mielekästä maksaa samasta sisällöstä monia eri korvauksia alkuperäislähetyksestä maksettavan korvauksen päälle, kun vastaanottajat vain jakaantuvat seuraamaan ohjelmia eri vastaanotinlaitteita hyödyntäen.</p> <p>Nykyisen järjestelmän säilyttäminen ennallaan ei millään tavalla edesauta sopimusratkaisujen syntymistä, kun uusia rinnakkaisia jakelukanavia otetaan käyttöön.</p>

Toistaiseksi televisioyhtiöt eivät ole olleet erityisen halukkaita käymään näitä neuvotteluja. Tähän lienee kaksi syytä:

- Suomessa ei vielä ole riittävästi mobiiliTV:n katsojia/mobiiliTV-laitteita, jotta mobiiliTV nykyisillä jakelutiemaksuilla olisi millään ohjelmahinnoilla kannattavaa; ja
- Televisioyhtiöt ovat määrätietoisesti ajaneet lakimuutosta, joka toisi niille samalla sopimuksella ja hinnalla esitysoikeudet myös uusiin jakeluteihin. On ymmärrettävää, ettei niillä ole ollut kiire sitoutua sopimuksiin niin kauan kuin ne pitivät mahdollisena sitä, että saavat ohjelmasisällön lain nojalla maksutta ja sopimatta.

Vaikka tietoyhteiskunta tuo uusia liiketoimintamahdollisuuksia, mikään ei takaa, että ne kaikki olisivat kannattavia. Kaikki, mikä on teknisesti mahdollista, ei kiinnosta kuluttajia. Tästä on monia esimerkkejä 1990-luvun IT-kuplan ajalta (mm. Riot-E, Wapit). Olisi rohkeata esittää, että kyseiset hankkeet olisi voinut ja jopa pitänyt tehdä kannattavaksi muuttamalla lakeja ja markkinatalouden pelisääntöjä. Sama koskee mobiiliTV:tä. Ei voi ajatella, että ellei mobiiliTV markkinatalouden ehdoilla heti käynnisty, markkinatalouden ehtoja pitää lainsäädännöllä muuttaa.

Tekijänoikeustalouden perustana oleva markkinatalousmekanismi ja kilpailuviranomaisten valvonta toimivat myös tietoyhteiskunnassa. Jos kaikki osapuolet voivat luottaa siihen, että lainsäädäntömme pysyy muiden EU-maiden kaltaisena, monikanavajakelulle syntyy toimiva sopimus- ja liiketoimintakäytäntö sitten kun media-yhtiöt näkevät toiminnan käynnistämisen järkeväksi.

Lähetettäessä televisio-ohjelmia samanaikaisesti rinnan analogisilla ja digitaalisilla kanavilla ennen siirtymistä pelkkiin digilähetyksiin oikeudenhaltijat eivät vaatineet korvausta digitaalisesta rinnakkaisjakelusta. Vastaavaa ymmärrystä ei ole löytynyt muita uudentyyppisiä jakelukanavia käyttöön otettaessa. Lähettäjäryitykset altistuvat aina uusille ja uusille neuvotteluille ja korvausvaateille, kun sama ohjelmasisältö jaetaan eri kanavia käyttäen.

Nykyisen järjestelmän säilyttäminen muuttamattomana ei ole toimeksiannon mukainen ratkaisuvaihtoehto. Lainsäädännön tukea sopimusten edistämiseksi tarvitaan.

3.2 Sopimustoimintaa helpottavien määritelmien lisääminen lakiin

Periaatteessa olisi ajateltavissa, että tekijänoikeuslakiin otettaisiin määritelmiä tietyille monikanavajakeluun olennaisesti liittyville käsitteille ja tällä tavoin edistettäisiin sopimusten syntymistä osapuolten välillä. Määriteltäviä asioita voisivat olla esimerkiksi luovutettujen oikeuksien laajuuteen liittyvät käsitteet, korvauserusteisiin liittyvät ehdot ja mahdollisesti luovutettujen oikeuksien laajentamiseen liittyvät optiot.

Nykyisen lain täydentäminen määritelmillä sopimuskäytännön helpottamiseksi ei näyttäisi sopivan tekijänoikeuslain systematiikkaan, sillä määritelmiä ei voitaisi käyttää osapuolten sopimistyökaluina. Kentän moninaisuuden vuoksi tällaisilla määritelmillä saattaa helposti olla myös kehitystä hidastava vaikutus. Lisäksi määritelmien lisääminen lakiin saattaisi olla ongelmallista tavoitteeksi asetetun teknologianeutraalisuuden suhteen.

3.3 Olettamasäännös

Jäsenet olivat erimielisiä olettamasäännöksen hyvistä ja huonoista puolista. Jäljempänä oikeudenhaltijoita ja käyttäjiä edustavien jäsenten näkemykset esitetään erikseen.

Oikeudenhaltijat:	Käyttäjät
<p>Työryhmässä esiteltiin televisioyhtiöiden kannattamaa olettamasäännöstä, joka vahvistaisi ohjelmia ostavien yhtiöiden neuvotteluasemaa. Ostaessaan ohjelmasisällön yhtä jakelutietä varten televisio- ja radioyhtiö saisi oikeuden jakaa sen muissakin, ellei monikanavaisuutta erikseen suljeta sopimuksessa pois. Epäselväksi jäi, saisiko tästä lisäkäytöstä korvausta vai katsottaisiinko sen sisältyvän alkuperäiseen ostohintaan. Epäselväksi jäi myös, miten oletussäännöksessä voitaisiin huomioida useita käytännön yksityiskohtia, kuten suojattua aineistoa koskevat eroavaisuudet radiolähetyksen eri jakeluteissä.</p> <p>Esitetyn kaltainen olettamasääntö kohtelisi eri tavoin neuvotteluasemaltaan vahvoja ulkomaisia suuria tuotantoyhtiöitä ja neuvotteluasemaltaan heikompia pieniä kotimaisia tuotantoyrityksiä. Suomi ei ole ulkomaisille tuotantoyhtiöille niin tärkeä markkina-alue, että ne olisivat pakotettuja myymään tänne ohjelmia, jos kokevat ehdot ja/tai lainsäädännön kannaltaan kohtuuttomiksi.</p>	<p>Eräs vaihtoehtoinen ratkaisumalli monikanavajakelun edistämiseksi on lakiin otettava olettamasäännös. Sen ydinsisältö on, että alkuperäisestä lähettämisestä tehtävä sopimus kattaa myös samanaikaiset rinnakkaiset jakelumuodot samalla vastaanottoalueella. Olettama ei poista oikeudenhaltijoiden oikeutta korvaukseen, vaan ohjaa myös tulevat jakelumuodot huomioon ottavan korvausmallin käyttöön sovittaessa alkuperäisestä lähetyksestä.</p> <p>Olettama muodostaa neuvotteluratkaisulle lainsäädännöllisen pohjan. Olettama on vain olettama, lähtökohta, josta on mahdollista poiketa yhteisellä sopimuksella. Olettama ei siis poista osapuolten sopimusvapautta.</p> <p>Olettamasäännöksistä on lukuisia esimerkkejä niin tekijänoikeuslaissa kuin monissa muissakin laeissa (kauppalaki, huoneenvuokralaki, maakaari jne.). Olettaman hyvä puoli on se, että se tarjoaa neuvotteluosapuolille sopimista edistävän neuvotteluke-</p>

Kotimaisille tuotantoyhtiöille ja yksityisille ammatinharjoittajille Suomi on mitä tärkein kotimarkkina-alue. Esityksellä olisi vahingollisia vaikutuksia kotimaiselle sisäl- tötuotantoalalle. Ensinnäkin, oletussääntö siirtäisi sopimusosaamisen riskin pienille toimijoille: ne luovuttaisivat enemmän kuin sopimuksessa lukee, elleivät osaa vaa- tia sitä suljettavaksi sopimustekstissä pois.

Toiseksi, televisioyhtiö on ohjelmia osta- essaan tuotantorahoituksen kannalta tärkeä ja siten vahvemmassa neuvottelu- asemassa kuin kotimaiset tuotantoyhtiöt. Olettamasäännös vahvistaisi niiden ase- maa entisestään. Syntyisi tilanne, jossa vahvempi osapuoli saisi sitä enemmän ja sitä halvemmalla, mitä vähemmästä sopii. Tämä ei edistäisi sopimista vaan sopimatta jättämistä ja olisi siten vastoin työryhmän toimeksiantoa.

hikon ja systematisoi osapuolten keskus- teluja ja neuvotteluja.

Olettama on kuitenkin toisaalta pehmeä lainsäädäntöratkaisu, koska se sisältää aina mahdollisuuden poiketa olettaman sisäl- löstä. Kun lähettäjäryityksen neuvottelu- kumppaneina alkuperäisistä lähetyksistä sovittaessa ovat yksinoikeuksien omistajat ja vahvat monopoliasemassa olevat tekijän- oikeusjärjestöt, paine poikkeamiseen olisi epäilemättä hyvin vahva. Käyttäjät eivät saa lähetystoiminnassa tarvittavia oikeuksia mistään muualta kuin oikeudenhaltijoilta. Vaihtoehtoisia hankintakanavia ei ole.

Käyttäjien edustajat ovat työryhmätyön kuluessa antaneet tukensa puheenjohtajan luonnostelemalle ratkaisulle, joka pohjautui olettamasäännökseen. Tämä olisi ollut sopi- musvapauteen nojaava kompromissi, jolla monikanavajakelun toteutumista olisi voitu edistää. Työn kuluessa kuitenkin on käynyt ilmeiseksi, ettei työryhmässä saada aikaan yhteisesti ehdotettavaa lainmuutosta. Tässä tilanteessa käyttäjät eivät katso toteuttamis- kelpoiseksi vaihtoehdoksi ottaa jatkovalmis- telun pohjaksi olettamasäännöstä.

3.4 Pakottavat tulkintasäännökset

Jäsenet olivat erimielisiä pakottavien tulkintasäännösten hyvistä ja huonoista puolista. Jäljempänä oikeudenhaltijoita ja käyttäjiä edustavien jäsenten näkemykset esitetään erikseen.

Oikeudenhaltijat:	Käyttäjät:
<p>Kaupalliset televisioyhtiöt ovat aiemmin esittäneet lainmuutosta, joka kaventaisi dramaattisesti sopimusvapautta ohjelmasisältöä ostettaessa. Se määräisi tuotantoyhtiöt ja tekijät myymään esitysoikeuksia vain ja ainoastaan sellaisilla sopimuksilla, jotka kattavat Suomessa saman lähetyksen kaikki jakelutiet, kaikille yleisöille, kaikilla markkinoilla. Tämä toteutettaisiin määrittelemällä laissa keinotekoisesti eri lähetykset samaksi lähetykseksi aina kun välittäminen tapahtuu niiden toimesta tai niiden lukuunkin. Eduskunta torjui edellä mainitun esityksen DVB-H-mobiiliTV:tä käsiteltäessä. Tähän oli pätevät syyt. Tekijänoikeus nauttii perustuslain suojaa. Tekijänoikeustalous nojaa markkinatalouteen, sopimusvapauteen ja kilpailuviranomaisten valvontaan. Järjestelmän ydin on kummankin sopimusosapuolten vapaus valita, millaisiin sopimuksiin he ovat valmis ryhtymään. Sekä hinta että sopimuksen muut ehdot ovat sellaisia, joista osapuolet sopivat yhdessä.</p> <p>Pakottavat tulkintasäännökset merkitsisivät kajoamista tekijänoikeuden omaisuuden suojan ytimeen, tekijän määräämisvaltaan teoksestaan. Se johtaisi sopimusvapauden kaventamiseen, poistaen sen ainoan tavan, jolla tekijä voi hyödyntää teosomaisuuttaan elinkeinossaan: käyttölupien antamisen teokseen. Pakottava tulkintasäännös loukkaisi tekijöiden ja tuottajayrittäjien perustuslain turvaamia oikeuksia ankaralla ja syvälle käyvällä tavalla. Näin se puuttuisi myös vahingollisella tavalla syntymässä olevien tietoyhteiskunnan sisältömarkkinoiden toimintaan.</p>	<p>Käyttäjien näkemyksen mukaan syntyneen umpikujan laukaisemiseksi tarvitaan olettamassäänöstä järeämpi lainsäädäntöratkaisu. Tällainen ratkaisu on tekijänoikeuslain rajoituksia koskevaan 2. lukuun otettava pakottava tulkintasäännös, jonka mukaan lähettäjäyritys saa saattaa alkuperäisen lähetyksen ohjelmasisällön yleisön saataviin myös muita jakelukanavia pitkin. Reunaehdoina ovat monikanavajakelun käsitteeseen kuuluvat samanaikaisuus, pääasiallisesti sama vastaanottoalue ja yleisö, olennaisesti sama ohjelmasisältö sekä jakelun tapahtuminen alkuperäisen lähettäjäyrityksen toimesta tai lukuun.</p> <p>Pakottavassa sääntelyssä on monia vahvuuksia. Oikeudellinen tilanne selkeytyy eikä pitkiä erillisiä neuvotteluja kustakin samanaikaisesta rinnakkaiskanavasta ole tarpeen käydä. Jo hankitut ja maksetut ohjelmasisällöt tavoittavat siten katsojat ja kuulijat tehokkaasti monikanavaisessa jakelussa.</p> <p>Neuvotteluasema osapuolten välillä tasapainottuu, kun yksinoikeuksien omistajat ja monopoliasemassa olevat tekijänoikeusjärjestöt eivät voimassa olevan lain mahdollistamalla tavalla voi estää tai jarruttaa monikanavajakelua. Uudet tekniset jakelutavat saadaan nopeasti käyttöön ja tietoyhteiskuntakehitys vauhdittuu. Ohjelmasisältöjen jakeluympäristö muuttuu teknologia-neutraaliksi.</p>

Pakottavat tulkintasäännökset loukkaisivat myös kilpailunormeja, jotka edellyttävät avointa hinnoittelua ja uusille jakeluteille pyrkivien mediayritysten tasapuolista kohtelua. Uusille lähettäjäyrityksille, jotka pyrkivät pelkästään esimerkiksi mobiili- tai internetTV-markkinoille, pitää turvata näitä verkkoja koskeva tasavertainen kilpailutilanne suhteessa vanhoihin radio- ja televisioyhtiöihin. Uusia verkkoja koskevien oikeuksien siirto suoraan lain nojalla ilman eri korvausta lähettäjäyritykselle toisi sille kohtuuttoman ja perusteettoman kilpailuedun. Markkinoille tuleva yritys joutuisi hankkimaan tarvitsemansa oikeudet normaalisti, kun toimilupayritys saisi vastaavat oikeudet sopimatta ja ilmaiseksi. Tämä olisi kilpailulainsäädännön vastaista.

Televisioyhtiöt tahtovat hankkia ohjelmasisältöä monikanavaiseen toimintaympäristöön samalla tavalla kuin analogisessa yksikanavaisessa maailmassa. Ne eivät vaikuta olevan valmiita tarkistamaan omia liiketoimintamallejaan tai oikeuksien hankintakäytäntöjään mutta haluavat saada silti digitaalisen monikanavamaailman edut ja erityisen turvatun kilpailuaseman suhteessa uusiin verkkoihin pyrkiviin haastajayrityksiin. Tällaisen asetelman tukeminen ei voi olla lainsäätäjän tehtävä. Seurauksena olisi väistämätön ja pysyvä epätasapaino osapuolten oikeus- ja markkina-asemien välillä.

Toisten sopijapuolten, yksilöiden ja yritysten perustuslaillisia oikeuksia – omaisuuden suoja, sopimusvapautta ja elinkeinovapautta – tai kilpailuoikeutta ei voi sivuuttaa. Pakottava tulkintasäännös loukkaisi perusoikeuksia ja vaarantaisi uusien sisältömarkkinoiden kehityksen Suomessa.

Katsojien ja kuulijoiden mahdollisuudet vastaanottaa ohjelmasisältöjä haluamallaan vastaanottolaitteilla lisääntyvät. Kun katsojat ja kuulijat tottuvat uusiin vastaanotto-tapoihin, syntyy myös paremmat mahdollisuudet tuottaa kokonaan uusia sisältöjä ja palveluja. Tämä edesauttaa luovuuden ja innovatiivisuuden kehittymistä ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia myös oikeudenhaltijoille.

Pakottava tulkintasäännös edesauttaa sananvapauden toteutumista. Perustuslain mukaan jokaiselle kuuluvaan sananvapauteen sisältyy viestien ilmaisemisen ja julkistamisen lisäksi myös oikeus vastaanottaa viestejä. Televisio-ohjelmien katsojien ja radio-ohjelmien kuulijoiden vastaanotto-mahdollisuudet paranevat, kun alkuperäislähetykset ovat heidän saatavillaan muidenkin jakelukanavien kautta.

3.5 Hintasääntely

Työryhmä katsoo, että hintatasojen tai hinnoittelurakenteiden säätäminen lainsäädännöllisin toimin tai viranomaisten toimesta ei ole ratkaisu monikanavajakelua koskeviin avoimiin kysymyksiin. Käytyjen keskustelujen perusteella hinta näyttää olevan keskeinen kiistakysymys monikanavajakelua koskevissa sopimusneuvotteluissa. Työryhmä on yksimielinen siitä, että sopimustilanteet ovat siinä määrin monimuotoisia, että lainsäädännöllinen hintasääntely ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu.

3.6 Sopimuslissenssisäännös

Jäsenet olivat erimielisiä sopimuslissenssisäännöksen soveltuvuudesta. Jäljempänä oikeudenhaltijoita ja käyttäjiä edustavien jäsenten näkemykset esitetään erikseen.

Oikeudenhaltijat:	Käyttäjät:
<p>Opetusministeriö esitti DVB-H-selvityksessään (2007:41) yhdeksi harkittavaksi vaihtoehtoksi monikanavajakelua koskevan lainsäädännön kehittämisessä sopimuslissenssijärjestelmän muuttamista. DVB-H-selvityksestä ilmenevien ajatusten mukaan laajennus kattaisi osittain televisio- ja radiotoiminnan ulkopuolelle jääviä toimintoja.</p> <p>Sopimuslissenssi on käyttäjien toimintaa helpottamaan luotu järjestelmä. Sen avulla käyttäjä voi saada toimivaltaiselta tekijänoikeusjärjestöltä oikeuden käyttää tekijänoikeudellisesti suojattuja sisältöjä, ilman että järjestöllä on nimenomaista mandaattia edustaa kaikkia oikeudenhaltijoita.</p> <p>Sopimuslissenssijärjestelmä on tehty helpottamaan sen tahon asemaa, joka ostaa useilta tahoilta esitysoikeuksia. Televisioyhtiöt ovat viimeisen kahden vuoden aikana julkittuoneet arvioitaan, että heidän mielestään oikeuksien hankinta ja niistä sopiminen voisi monikanavatilanteessa olla ongelmallista. Jos ongelma osoittautuu todelliseksi, sopimuslissenssin rajattu kehittäminen on aiheellista säilyttää jatkoselvittämisen kohteena.</p>	<p>Sopimuslissenssisäännös ei ole monikanavajakeluun soveltuva sääntelyvaihtoehto.</p> <p>Sopimuslissenssisääntelyn ydin on se, että tietyt kriteerit täyttävän tekijänoikeusjärjestön tekemä lissensiointisopimus sitoo myös sellaisia saman alan oikeudenhaltijoita, joita järjestö ei edusta. Sopimuslissenssi siis paikkaa järjestön puutteellista edustavuutta. Monikanavajakeluun liittyvät ongelmat eivät liity sopimusosapuolina olevien tekijänoikeusjärjestöjen edustavuuteen, vaan sopimusten liian hitaaseen aikaansaamiseen ja jakelukana-vakohtaisiin lisäkorvausvaatimuksiin.</p>

Jos ongelmakysymys sitä vastoin ei ole oikeuksien kattavuuden varmistaminen tai sopimuskumppaneiden määrän minimointi vaan oikeuksien hinta, sopimuslisenssin avulla ratkaisua ei edes teoriassa voi löytää. Hintakysymysten ratkaisut syntyvät markkinoilla normaaleissa neuvotteluprosesseissa, jotka nojaavat sopimusvapauteen ja kilpailuviranomaisten valvontaan.	
--	--

3.7 Riidanratkaisumenettely

Nopeutettua riidanratkaisumenettelyä ei työryhmässä ehditty tuloksellisesti käsitellä.

4 Työryhmän jäsenten ehdotukset

Jäsenet olivat erimielisiä työryhmän ehdotuksesta. Jäljempänä oikeudenhaltijoita ja käyttäjiä edustavien jäsenten ehdotukset esitetään erikseen.

Oikeudenhaltijat:	Käyttäjät:
<p>Oikeudenhaltijat katsovat, että pakottavat tulkintasäännökset, hintasääntely ja oletamasäännös eivät ole perusteltuja eivätkä sovellu monikanavajakelua koskevan sopimustoiminnan edistämiseen. Jos tulevaisuudessa tarvetta ilmenee, voidaan riitojen ratkaisumenettelyn, sopimuslisenssisäännöksen ja lakiin otettavien määritelmien vaikutusta jatkoselvittää.</p> <p>Oikeudenhaltijat perustelevat kantaansa seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none">• Osapuolten välisen sopimusvapauden periaate soveltuu parhaiten myös radio- ja televisiolähetysten monikanavajakelun sopimustilanteiden ratkaisemiseen.• Työryhmän työssä ei ole tullut esille perusteita puuttua osapuolten lakiin perustuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä tekijänoikeustalouden perustana olevaan markkinamekanismiin.• Yleinen kilpailunrajoitusten valvonta ehkäisee ennakolta mahdollisten kohtuuttomuuksien tai kilpailunvääristymisen syntymistä ja tarjoaa tarvittaessa osapuolille oikeussuojaa tällaisten tilanteiden varalta.	<p>Toimeksiannon mukaan ”Työryhmän tehtävänä on 13.11.2007 tehdyn hallitusryhmien välisen sopimuksen mukaisesti selvittää, miten tekijänoikeuslakia tulisi muuttaa niin, että osapuolilla on nykyistä paremmat mahdollisuudet sopia saman lähetyksen samanaikaisesta jakelusta samalle maantieteelliselle alueelle eri jakelukanavissa (ns. monikanavajakelu) tavalla, jossa tekijänoikeudet arvoketjussa varmistetaan.”</p> <p>Toimeksianto pitää käsityksemme mukaan sisällään oletuksen, että tilanne ei ole optimaalinen ja tekijänoikeuslakia tulisi tavalla tai toisella muuttaa sopimisen helpottamiseksi.</p> <p>Asioista sopimisen vaikeus työryhmän työskentelyn yhteydessä on havainnollistanut niitä käytännön ongelmia, joita sopimisprosessissa on kohdattu. Käyttäjät ehdottavat varsinaisen oikeutta rajoittavan poikkeussäännöksen sisällyttämistä tekijänoikeuslakiin, koska muut vaihtoehdot eivät käytännössä tule helpottamaan sopimista.</p>

	<p>Käyttäjäosapuolet esittävät työryhmälle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi seuraavaa säännösehdotusta saman lähetyksen samanaikaisesta jakelusta samalle maantieteelliselle alueelle eri jakelukanavissa.</p> <p>25 l §: Televisio- ja radiotoiminnasta annettussa laissa (744/1998) tarkoitetussa televisio- ja radiotoiminnassa lähettäjäyritys saa saattaa lähetykseen sisältyvän teoksen yleisön saataviin muullakin jakelutekniikalla, mikäli tämä tapahtuu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa; 2 pääasiallisesti samalla maantieteellisellä alueella; 3 ilman olennaisia sisällöllisiä muutoksia; ja 4 saman lähettäjäyrityksen toimesta tai lukuun. <p>Lisäksi soveltuvat viittaukset esittävien taiteilijoiden ja tuottajien lähioikeuksiin.</p>
--	--

	<p>Säännöksen perustelut on esitetty edellä kohdassa 3.4 (pakottavat tulkintasäännökset). Tiivistetysti perustelut ovat seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Säännös edistää tietoyhteiskunnan kehittymistä takaamalla ohjelmasisällöille teknologianeutraalin jakeluympäristön • Mahdollistaa jo hankittujen ohjelmaoikeuksien tehokkaan hyödyntämisen, jolloin kuluttajat saavat nykyistä paremman valinnanvapauden teosten hyödyntämisessä • Nopeuttaa uusien teknologioiden käyttöönottoa koko yhteiskuntaa hyödyttävällä tavalla • Luo mahdollisuuksia kehittää uusia tietoyhteiskuntapalveluita kuluttajille • Tasapainottaa neuvotteluasemaa monopoliasemassa olevien tekijänoikeusjärjestöjen ja käyttäjien välillä • Kunnioittaa sopimusvapautta, sillä alkuperäisistä lähetysoikeuksista sovitaan oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien kesken • Edistää sananvapautta, ottaen huomioon siihen sisältyvän viestien vastaanottamisen vapauden <p>Monikanavajakelua koskevan tilanteen ratkaisemiseksi tulee ryhtyä välittömästi lainsäädäntötoimiin esittämältämme pohjalta. Työryhmän esitysten jatkokäsittelyssä kaikkea televisio- ja radiolähetyksen monikanavajakelua tulee tarkastella laaja-alaisesti ottaen huomioon tietoyhteiskunnan kehittämistarpeet ja monikanavajakelun yhteys edelleen lähettämiseen.</p>
--	---

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 978-952-485-541-9 (PDF)

ISSN 1458-8102